

OSTNÍK

Zpravodaj Klubu kaktusářů v Ostravě, z. s.

Číslo 473.

Ročník 47.

Říjen 2018

***Pterocactus* aff. *fischeri*, PK 137 (foto Lumír Král)**

Z naší činnosti

Na první schůzce po dvouměsíční pauze dne 3. 9. 2018 se sešlo asi 25 členů a hostů. Po organizačních informacích se ujal slova Lumír Král, který představil výběr obrázků z několika sbírek, ale také rostliny, které mu vykvetly letos ve skleníku. Tradičně jsme se podívali na kvetoucí austrokaktusy, pterokaktusy a jiné. Nechyběly ani vzpomínkové obrázky z historie ostravských kaktusářů a následně pohledy do sbírek v současné době. Na úplný úvod jsme viděli několik nádherných rostlin z naší přírody. Podívali jsme se na variabilitu *Gymnocalycium monvillei* na různých lokalitách. Kromě jiného jsme se podívali i do sbírky Ing. Pavla Heřtuse, který oslavil koncem srpna 60 let. Nechyběla ani klasická pěstitelská pětiminutovka či záběry z několika kaktusářských akcí. Na závěr jsme si zavzpomínali na osoby a rostliny v cyklu „po kom se nazývají“.

Obrázky našich členů

***Pterocactus* aff. *fischeri*, PK 137**

Pterocactus fischeri Britton & Rose - The Cactaceae, 1: 31, 1919.

Rostliny našel Petr Kupčák nedaleko Zapaly. *Pterocactus fischeri* je velmi variabilní druh, neboť se nachází na rozsáhlém území. Na obrázku je nezvykle vytrněná forma, podobná extrémně vytrněnému *Pterocactus fischeri* nebo dokonce *Pterocactus hickenii*. Květy však vykazují znaky červeně kvetoucího *P. fischeri* s červenou bliznou. Rostliny ve sbírce rychle rostou a brzy kvetou nádhernými, velkými květy. Čím větší je trs článků, tím více můžeme mít květů. Rostliny pěstuji v nevytápěném skleníku, kde v zimě teploty klesly v noci na - 17 až 20 °C. Při tropických letních teplotách se záливka nedoporučuje, protože by se mohly hlíznaté kořeny zapařit a začít zahnívat.

***Hamatocactus setispinus* Britton & Rose - The Cactaceae, 3: 104, 1922.**

Tuto rostlinu známe pod mnoha názvy, v poslední době jako *Ferocactus setispinus*. Dříve rostlina prošla i rodem *Echinocactus*, *Thelocactus* nebo dokonce jako *Echinopsis*. Starší pěstitelé však dodnes používají název *Hamatocactus setispinus*. Semenáček jsem dostal spolu s *Escobaria vivipara* jako zimovzdorné kaktusy. Avšak tato rostlinka se mi už od mládí zdála zcela jiná, při dotazu zda vydrží zimu bez topení, odpověď zněla ano. Taky že to byla pravda, rostliny přežily bez problému - 20 °C. Po březnové záливce, semenáčky začaly rychle růst. Po vystrčení nových trnů bylo jasné, že je to *Hamatocactus*. Koncem léta po další záливce s přihnojením, rostliny vystrčily poupata, která rychle rostla a brzy se objevily velké žluté květy s červeným středem. Teď ještě záleží jestli už dospělé rostliny vydrží další zimu bez topení, třeba se o tom zmíním příští rok.

***Escobaria hesteri* SB 420, Brewster Co. Tx**

Escobaria hesteri (Y. Wright) F. Buxb. - in Osterr. Bot. Zeitschr. 98: 78, 1951.

Steven Brack nabízel semínka *Escobaria hesteri* pod číslem SB 420. Typová rostlina pochází jihozápadně od Alpine, Apache Mountains, Brewster County, Texas (USA), kde ji v roce 1930 našel J. P. Hester. Autorka popisu Y. Wrightová nazvala taxon v roce 1932 podle jeho objevitele jako *Coryphantha hesteri*. N. P. Taylor zařadil tento druh s jistými rozpaky do skupiny *Escobaria vivipara* s tím, že není zcela jasné, zda jsou příbuzné. Rodová příslušnost jasně určuje místo vzniku květu, obrvené vnější okvětní lístky a okrouhlá, jamkovitá semena. Od roku 1979 patří v USA mezi registrované a zákonem chráněné ohrožené druhy. Nádherná miniatura, která je ozdobou každé sbírky. Pěstování nečiní potíží při dodržení základních pěstitelských podmínek.

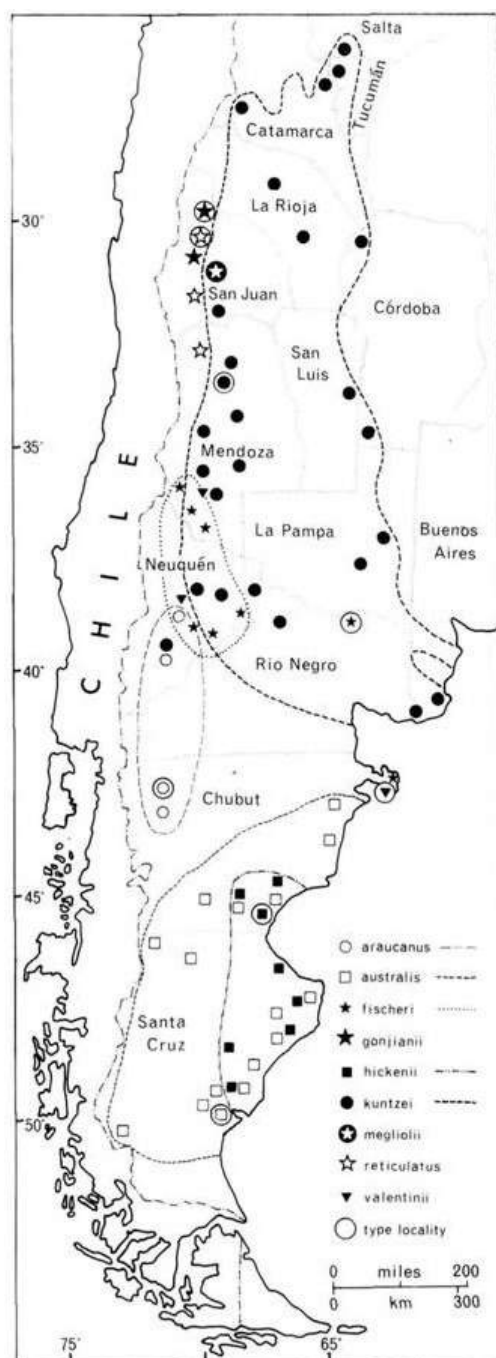
Všechny tři obrázky pořídil Lumír Král

Citát - Seneca

„Teď když jsme se naučili létat v povětří jako ptáci a potápět se jako ryby, zbývá už jen jediné - naučit se žít na zemi jako lidé.“

Variabilita rodu *Pterocactus*

Pterokaktusy jsou rozšířeny v Argentině na velmi velké ploše. Rostou na severu od provincie Salta až na jih do provincie Santa Cruz. V takto velké oblasti je i variabilita druhů značná a často se mohou jednotlivé druhy plést. Nejčastěji se mezi sebou pletou *Pterocactus australis* a *Pterocactus fischeri*, zvláště když spolu rostou na jedné lokalitě. A co teprve *Pterocactus fischeri* a *Pterocactus valentinii* z andské oblasti a další druhy. Na první pohled jsou si rostliny hodně podobné, naopak jindy se výrazně liší délkou či barvou otrnění, popřípadě velikostí článků. Aby byly rozdíly dobře znatelné, rozhodl jsem se nařezat jednotlivé články vybraných druhů a nafotit je na milimetrovém papíře.

mapka, rozšíření druhů, jak to vidí KIESLING - Cact. Succ. J. Gr. Brit. 44: 55, fig. 1982.

V literatuře se nachází několik mapek rozšíření rodu *Pterocactus*, avšak nejlepší, s malými výhradami, bude asi mapka od argentinského botanika Kieslinga z roku 1982.

Na úvod se podíváme na variabilitu *Pterocactus australis* a *fischeri*. Nejjižnějším druhem je *Pterocactus australis*, který roste na jihu od provincie Santa Cruz. Kiesling ukazuje severní výskyt pod poloostrovem Peninsula Valdes, v provincii Chubut, avšak tento druh se vyskytuje ještě výše až do provincie Rio Negro či Neuquén. Jestliže na jihu jsou rostliny hodně podobné, liší se především délkou a barvou trnů, popřípadě velikostí článků (čím více na jih, tím jsou články menší). Naopak na severu se začínají prolínat s jinými druhy a začínají se objevovat vzhledové rozdíly. Trny jsou často pokroucené a často připomínají americké *Toumeyia papyracantha*. Severně z Peninsula Valdes, v provincii Rio Negro se nachází rostliny, které jsou trochu odlišné od typických *Pterocactus australis*, Sarnesovi dokonce uvažovali o popsání nového druhu. Směrem k Andám se vyskytují rostliny až k Neuquénu. Zde se nachází spolu s *Pterocactus fischeri* apod. Základní rozdíly jsou v tom, že *Pterocactus australis* nemá glochidy nebo jen málo, zatímco *Pt. fischeri* má glochidů hodně. Např. na lokalitě u Zapaly můžeme najít *Pterocactus australis* s typickými žlutými květy a hned vedle *Pterocactus fischeri* se žlutými květy a červenou bliznou či s úplně červenými květy. Rovněž trny jsou velmi variabilní. Navíc zde roste *Pterocactus neuquensis* s tmavě červenými až fialovými květy, ale také s květy bronzové barvy.

Pterocactus australis, Cabo dos Bahias, 24 m, KL13-043

vlevo: *Pterocactus australis*, Arroyo Los Berros, 479 m, KL13-015
vpravo dva obrázky: *Pterocactus australis*, Cañadon Seco, 182 m, KL13-047
Pterocactus australis, Cañadon Seco, 182 m, KL13-047

Pterocactus australis, Rio Chico, 10 m, KL13-055

Pterocactus australis, est. El Leonor, 305 m, KL13-059

Pterocactus australis, R2, A Piera Bueno, 50 km od Calafate, KL13-060

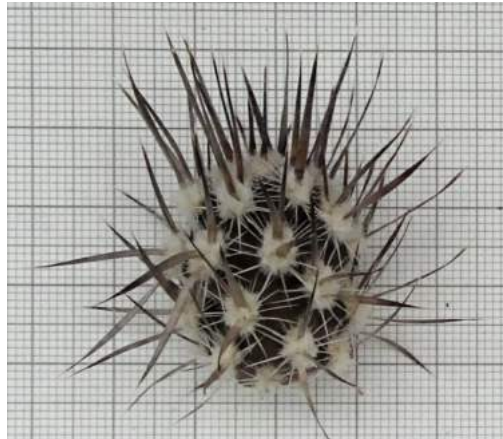

Pterocactus australis, Lago Vidma, R 21, 6 km od La Leona, KL13-061 (obrázek dole)
Pterocactus aff. *australis*, Rio Negro, CH 1582 - 057
Pterocactus australis, MF 91 - 66/365 (Mel Fussel, UK) od Kuehaase

Pterocactus australis, R40, 5 km za křižovatkou, 310 m, KL13-062
nahůře: *Pterocactus australis*, R40, 5 km za křižovatkou, 310 m, KL13-062
dole: *Pterocactus australis*, 5 km est. El Leonor, 305 m, KL13- 059

Pterocactus australis, R40, 23 km před Gobernador Gregores, KL13-064
nahoře: *Pterocactus australis*, 66 km před Perito Moreno, 632 m, KL13-065
dole: *Pterocactus* sp. n., 89 km od Paso de Indios vpravo, KL13-034

Pterocactus fischeri, 13 km od Zapala, 1097 m. KL13-087

Pterocactus fischeri f. dlouhý trn, R40, 20 km od Las Lajas, 875 m, KL13-092

Pterocactus valentini, R40, 3 km za Las Lajas, KL13-091

V úvodu se podíváme na variabilitu druhů z jedné lokality (strana 116), *Pterocactus australis*, Cabo dos Bahias, 24 m, KL13-043. Dále už se můžeme podívat na variabilitu na několika lokalitách. Zajímavá rostlina je na straně 121, která se vymyká ostatním druhům *Pterocactus* sp. n., 89 km od Paso de Indios vpravo, KL13-034. Největší rozdíly ve vzhledu článků, velikosti trnů apod., mají rostlinky *Pterocactus fischeri*, vyskytující se pod horskými vrcholy, táhnoucí se z provincie Chubut až do provincie Neuquén. Nejenže zde spolu roste *Pterocactus australis* a *Pterocactus fischeri*, ale navíc se zde objevuje velmi podobný *Pterocactus valentinii*. Na závěr seriálu jedna exkluzivní rostlina *Pterocactus* sp. n., 27 km od Zapala, KL13-090, o které jistě brzy uslyšíme.

vlevo: *Pterocactus fischerii*, R40, 3 km za Las Lajas, KL13-091
vpravo: *Pterocactus fischeri*, R40, u mostu Rio Grande, KL13-096

Pterocactus sp. n., 27 km od Zapala, KL13-090

Pokračování příště

Podzimní setkání kaktusářů u Martina Kolínka

V úterý 18. 9. 2018 proběhlo rozloučení s kaktusářskou sezónou u našeho člena, pana Martina Kolínka. Sešlo se nás jedenáct, abychom si prohlédli Martinovu sbírku. Sběrka je nedaleko za Ostravou, proto jsme se museli dopravit třemi auty. Nádherné místo v přírodě a ještě hezčí kaktusy, které jsou pěstovány s láskou. Martin zajistil bohaté pohoštění a dokonce sám griloval velmi chutné masíčko. Diskuze se týkala především na téma kaktusů, o akcích které se připravují, ale i jiná témata. Děkujeme Martinovi za skvěle strávený večer, v příjemném prostředí.

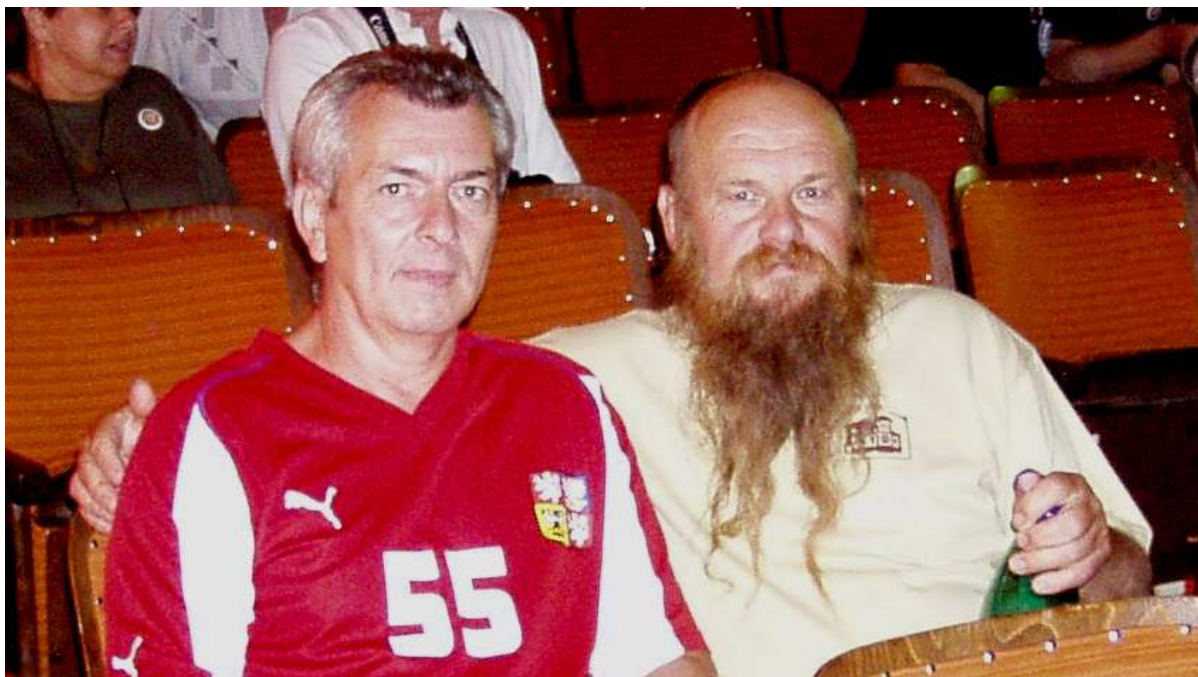

zleva: Bedřich lichý, Martin Kolínek, František Frýdl, Jiří Zálesný, vpravo: Martin se pustil do grilování

Odešel Libor Vojkůvka

Před odesláním Ostníku do tisku jsem se dověděl smutnou zprávu, že nás v pátek 21. 9. 2018 navždy opustil ve věku 71 let Libor Vojkůvka. Byl to známý všeuměl, který měl hodně zájmů, ale všichni jej znali jako významného českého malíře. Zajímal se ovšem také o cestování, fotografování, entomologii, hrál dobře na kytaru, známé bylo jeho ranní jódlování nad Šternberkem, kde bydlel. Původním povoláním byl zahradník, takže se nemusíme ani divit, že pěstoval zajímavé rostliny, ale i kaktusy a jiné sukulenty, které občas zakomponovat do svých obrazů. Několikrát přijel na setkání kaktusářů POBESKYDÍ, kde měl v roce 2005 i přednášku. Jeho povídání bylo skvělým zpestřením programu, kdy svým humorem rozesmál všechny účastníky. Ještě ve stejném roce 2005 měl přednášku na Zavírání sezóny v Chrudimi. Když jsme byli na zájezdě po kaktusářských sbírkách ve Šternberku, stavili jsme se i u Libora Vojkůvky. Jeho vyprávění z cest nemělo konce, já jsem si část poutavého povídání natočil na kameru, nezapomenutelný zážitek.

Libor Vojkůvka na Pobeskydí 2005

Po roce 1990 procestoval přes 100 zemí, kde hledal inspiraci pro tvorbu nových obrazů. Na svých cestách mimo jiné objevil několik dosud neznámých druhů brouků, které můžeme vidět na jeho obrazech. Malbě se systematicky věnoval od počátku 70. let minulého století. V polovině 70. let začal své obrazy pravidelně vystavovat. Já jsem se seznámil s jeho obrazy v Jeseníku, kde vystavoval známý obraz Zuzana v lázních a další díla. Jako dobrý vypravěč vystupoval několikrát v různých programech v televizi. Libor Vojkůvka se narodil 23. 7. 1947 v Rychlově u Bystřice pod Hostýnem, většinu života strávil ve Šternberku. S první manželkou Alenou měl dvě děti. V roce 2012 se znovu oženil, s manželkou Dagmar měl syna. Závažná nemoc ukončila jeho rozdělanou práci, všem nám bude chybět. Čest jeho památce !

U kamarádů ve Vrútkách

V sobotu dne 22. 9. 2018 jsem byl pozván mezi kaktusáře ve Vrútkách, abych jim ukázal pár obrázků z cesty po Bolívii. Bylo to velmi příjemně strávené odpoledne, přijeli se podívat kaktusáři z širokého okolí. Podařilo se mi udělat foto účastníků schůzky, kterým mohu jen poděkovat za pozvání.

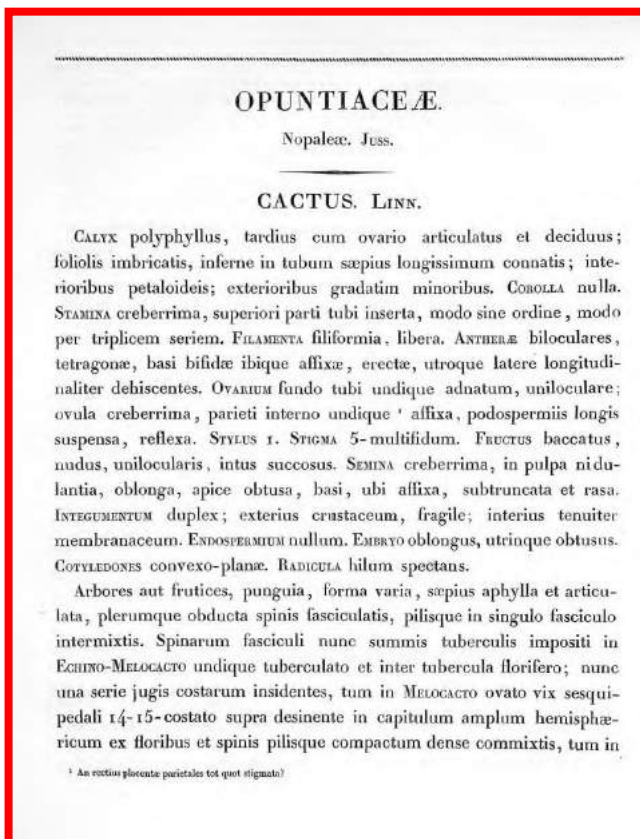
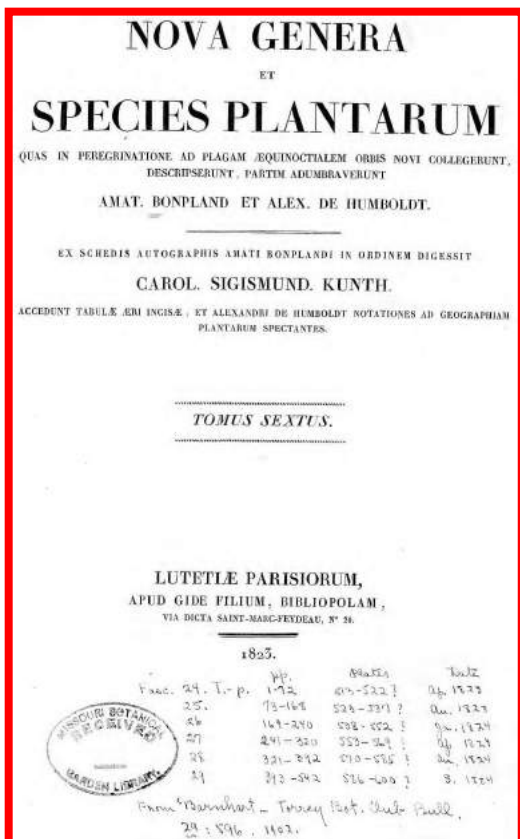
SPK ve Vrútkách - společné foto 22. 9. 2018

Historie botaniky v obrazech - 16.

Dr. Carl Sigismund Kunth (1788 - 1850)

Německý profesor na univerzitě v Berlíně. Byl přítelem Humboldta, jehož přivezené rostliny zpracovával v letech 1815 - 29. Autor mnoha pojednání např. „Nova genera et species plantarum“, „Synopsis plantarum collegerunt Alex. V. Humboldt et A. C. Bonpland, celkový přehled o dovezených rostlinách, vyšlo v několika svazcích (1822-29), odtud je známá zkratka HBK (Humboldt, Bonpland, Knuth)

Informace

- **Klub kaktusářů Astrophytum Brno pořádá v sobotu 6. 10. 2018** v restaurace Hvězda, U Zoologické zahrady 220/3, Brno, Bystrc. Tramvaj č. 1, zastávka ZOO, přes lávku a doprava, cca 200 m.
Program:
9.15-10.45 Pavel Heřtus - Bolívie
11.00-12.30 Roman Staník - Mexiko
12.30-14.00 Přestávka - oběd
14.00-15.30 Jaroslav Chvastek - Afrika
15.45-17.15 Jaroslav Vích - Kolumbie

- Schůzky pěstitelů kaktusů a jiných sukulentů s promítáním obrázků a přednáškou se konají **každé první pondělí v měsíci** (mimo letních prázdnin) v 17.hod., ve **Středisku přírodovědců v Ostravě-Porubě** (Čkalovova 1881/10, u zimního stadionu). Přijďte mezi nás.
- Informace týkající se činnosti Klubu kaktusářů v Ostravě i příspěvky do Ostníku zasílejte na adresu předsedy: lumir.kral@seznam.cz
- Aktualizované informace najdete na internetových stránkách Klubu: www.pavko.cz/kko
- Informace na naše www stránky zasílejte administrátorovi na e-mail: klouda@iol.cz
- Osobní stránky Lumíra Krále, kde najdete také aktualizované informace o činnosti našeho kaktusářského Klubu: www.lumirkral.webnode.cz

Říjen je období, kdy se většina kaktusů už nezalévá. Pomalu se nechají květináčky vyschnout a rostlinky se připravují na zimní odpočinek. Doporučuje se co nejvíce větrat a jen mírně mlžit. Kdo nestihnul preventivní postřik před zimou, je poslední možnost. Teploty v noci klesají, ale přes den je ještě příjemné teplo. Střídání teplot mezi dnem a nocí kaktusům velmi prospívá, pěkně vytrhnoují a vypadají před zimou nádherně.

Adresy autorů:

Král Lumír, e-mail: lumir.kral@seznam.cz

OBSAH – ŘÍJEN 2018

Z naší činnosti	114	Odešel Libor Vojkůvka	124
Obrázky našich členů	114	U kamarádů ve Vrútkách	125
Variabilita rodu <i>Pterocactus</i>	115	Historie botaniky v obrazech - 16.	126
Podzimní setkání kaktusářů u Martina Kolínka	124	Informace	127

OSTNÍK

zpravodaj pro potřeby členů Klubu

Vydavatel: Klub kaktusářů v Ostravě, z. s., IČ 024 17 235, 747 68 Kyjovice 170, říjen 2018

Šéfredaktor: Lumír Král, O. Synka 1815, 708 00 Ostrava - Poruba, tel.: 605058070.

Objednávky, distribuce: Ing. Skoumal Vladimír, M.Bajera 6038/5, 708 00 O.-Poruba, mobil: 724137021

Hamatocactus setispinus

Escobaria hesteri SB420, Brewster Co. Tx